

[tryck.org/events/Sara Ahmed](https://tryck.org/events/Sara%20Ahmed) föreläser och samtalar

Willful Subjects
Sara Ahmed

Willful Subjects by Sara Ahmed,
Duke University Press.

CONTENTS:

A Willfulness Archive

Willing Subjects

The Good Will

The General Will

Willfulness as a Style of Politics

A Call to Arms

**Willful Subjects by Sara Ahmed (2014).
Duke University Press.**

A history of willfulness is a history of those who are willing to put their bodies in the way, or to bend their bodies in the way of the will. (Sarah Ahmed, p. 161.)

วิริยะ สว่างโชติ¹

Viriya Sawangchot

ซาร่า อาเหม็ด (Sara Ahmed) นักสตรีนิยม, นักปรัชญา และนักทฤษฎีทางวัฒนธรรม ชาวอังกฤษ-ออสเตรเลีย ที่มีครอบครัวเชื้อสายปากีสถาน ปัจจุบันอาเหม็ดเป็นศาสตราจารย์ด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรมศึกษา (Race and Cultural studies) ประจำภาควิชาสื่อและการสื่อสาร โกลด์สมิธส์คอลเลจ มหาวิทยาลัยลอนดอน (Department of Media and Communication, Goldsmiths College, University of London) เธอมีความสนใจในเรื่องของ ความเกลียดชัง (hate) ความเจ็บปวด (pain) ความสุข (happiness) และเจตจำนง (will) โดยเธอให้ความสนใจประเด็นเหล่านี้ผ่านมุมมองของการศึกษาเฟมินิสต์และควีเรียร์ (Feminist and Queer studies) อาเหม็ดเริ่มผลิตงานวิชาการตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 90 โดยผลงานที่ทำให้เธอมีชื่อเสียงคือหนังสือ *The Cultural Politics of Emotion* (2004)

¹ นักวิชาการอิสระ

ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ Edinburgh University Press หนังสือเล่มนี้จัดว่าเป็นงานแรกๆ ในกลุ่ม Affect Turn ของแวดวงวิชาการวัฒนธรรมศึกษา จากนั้นเธอยังผลิตงานบทความวิชาการและมีหนังสือตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องเช่น *The Promise of Happiness* (2010) และ *On Being Included: Racism and Diversity in Institutional Life* (2012)

ผู้เขียนได้เคยอ่านงานของเธอมาบ้างและยอมรับว่างานของเธอนั้นไม่ใช่งานที่อ่านง่ายเอาเสียเลย เหตุผลที่หยิบงานเล่มนี้มาเขียนแนะนำก็ด้วยเหตุที่อาหมัดได้อ้างถึงข้อถกเถียงทางปรัชญาโดยไม่ได้จำกัดจุดยืนอยู่บนฐานของปรัชญาแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังกล่าวไว้ว่า “แม้ว่างานเล่มนี้จะเริ่มจากข้อถกเถียงปรัชญา (as philosophical argument) แต่เธอไม่ต้องถกเถียงงานเขียนแบบปรัชญา ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงไม่จัดเป็นเป็นงานปรัชญา แม้ว่างานของนักปรัชญาก็ตามที่สุดแล้วหนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นเพื่อที่จะให้คนที่ไม่ใช่ นักปรัชญาอ่าน” (p. 15.) ดังนั้น ผู้เขียนจึงขออ่าน และทำความเข้าใจผ่านมุมมองของงานวิชาการด้านวัฒนธรรมศึกษา

สำหรับ Willful Subjects หรืออาจแปลได้ว่า “อัตวิสัยอันมีเจตจำนง” อาหมัดได้เสนอวิธีวิทยาที่เธอใช้คำว่า “a willful method” (p. 13.) ที่ต้องการให้เห็นถึงลีลาและจังหวะของนิยามนี้ที่ถูกกล่าวถึงในมิติที่ต่างกัน โดยในบทนำ *A willful archive* เธอเริ่มจากการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ของเจตจำนง (will) ในงานเขียนของนักปรัชญาคลาสสิกอย่างเฟรดเดอริคนิชเซ่ (Friedrich Nietzsche), เกออร์ก ฟรีเดอริค เฮเกล (George Frideric Hegel), เซนต์ ออกุสติน (St. Augustine) จนถึงนักปรัชญาร่วมสมัยอย่าง มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault), ฮันนาห์ อาร์เรนต์ (Hannah Arendt) และ ฌาคส์ แดร์ริดา (Jacques Derrida) โดยเธอได้กล่าวถึงที่มาของเรื่อง “เจตจำนง” และ “ความมุ่งมั่น”(willing) ในงานเขียนของนักปรัชญาดังกล่าวพร้อมกับตั้งคำถามถึงความเป็น “สากลทั่วไป” หรือ “อภิปรัชญา” ของเจตจำนง เธอยังอธิบายเพิ่มเติมว่าไม่ได้ต้องการที่จะบอกถึงประวัติศาสตร์ทางความคิดของเจตจำนงแต่อย่างใด หากแต่ต้องชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่อง

ของความสนใจในเรื่องเจตจำนงที่เกิดขึ้นในหมู่นักปรัชญามากกว่า ซึ่งเธอใช้คำว่า “willing association” (p. 8.) อาเหม็ดยังชี้ให้เห็นว่าการที่นิชเซ่ทำให้ “will” และ “power” มาอยู่ด้วยกัน (เธอใช้คำว่า “willpower” ไม่ใช่ “will to power”) นั้นได้ทำให้ชะตากรรมของอัตวิสัยกลายเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับอำนาจของมัน² ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า นี่คือที่มาของการสร้างข้อถกเถียงหลักสำหรับงานเขียนเล่มนี้ โดยอาเหม็ดได้ใช้คำว่า “willful subject” อันเป็นคำที่เธอไม่ต้องแยกระหว่าง “will” กับ “subject”

เธอยังได้เสนอว่า เจตจำนง ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่เรามาก่อน หากเจตจำนงต่างหากที่ทำให้อัตวิสัยก่อตัวขึ้นขึ้น ดังนั้น เจตจำนง จึงเป็นสิ่งที่เราต้องประสบกับมัน และสะสมมันเข้ามาเป็นประสบการณ์ (p. 24.) แต่ความสัมพันธ์ระหว่าง will กับ subject ก็ไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นเอกภาพ (unity) ดังนั้นการตั้งคำถามเรื่อง “free will” หรือ “เจตจำนงอิสระ” จึงไม่ใช่ประเด็นที่เธอให้ความสนใจเลย ซึ่งตรงนี้เธอได้ใช้เนื้อหาในบทที่ 2 *The Good Will* และบทที่ 3 *The General Will* ในการอภิปรายพร้อมกับการหยิบยกงานเขียนต่างๆ ของนักปรัชญามากกว่าถึงเธอได้กล่าวถึง “ความสมัครใจ” (willingness) ซึ่งโดยทั่วไปดูเหมือนจะถูกทักท้วงว่าเป็นเจตจำนงอันแสดงถึง “ความมีอิสระ” ของอัตวิสัยที่จะกระทำ เธอยังได้ยกตัวอย่างของ “คุณสมบัติของเจตจำนง” (willfulness) ที่เก่าที่สุด นั่นก็คือ อำนาจอธิปไตย (sovereignty) ที่ใครคนใดคนหนึ่งได้สิทธิ์ที่จะแสดงเจตจำนงของเขาในฐานะเป็นอำนาจสูงสุด (p. 135.) แต่อาเหม็ดก็ได้เพิ่มเติมว่าอำนาจอธิปไตยได้สร้างกฎหมายและศีลธรรมเพื่อกล่อมเกล้า “คุณสมบัติของเจตจำนง” ขึ้นในศตวรรษที่ 17 ในช่วงของการสร้างรัฐและสังคมสมัยใหม่ของยุโรป อย่างไรก็ตาม “ความสมัครใจ”

² When will becomes will power, then the fate of subjectivity becomes “in its power.” (p. 7)

ก็พร้อมที่จะแสดงออกซึ่งความตื้อเฟ่งที่จะทลายกฎเกณฑ์ กฎหมาย และหลักศีลธรรมต่างๆ ได้เช่นกัน โดยเธอเห็นว่าเจตจำนงตรงนี้ได้เคลื่อนจากเรื่องของปัจเจกชนไปสู่เรื่องของชาติ (nation body) มันได้แสดงพลังให้เห็นว่าอำนาจอธิปไตยควรจะถูกขับเคลื่อนด้วยเจตจำนงสังคม (social will) ที่หมู่คนเป็นผลของ collective willfulness มากกว่า ซึ่งพบในหลายจุด (monument) ของหน้าประวัติศาสตร์ของการศึกษาเจตจำนง เราจะเห็นกลุ่มคนที่แสดงเจตจำนงทางการเมืองด้วยตัวตนที่อาสาเข้าร่วมเอง แต่อาหเม็ดได้ย้ำเตือนถึงข้อถกเถียงความคิด (argument) ของเธอว่า เราไม่ควรที่จะทักท้วงคนที่อาสาเข้าร่วมแสดงเจตจำนงทางการเมืองที่กล่าวถึงนี้ บนฐานของข้อสมมุติฐานที่ว่าหมู่คน (crowd) มาอย่างอิสระและเต็มใจ (the willed and voluntary assumption) เพราะ willful subjects (อัตวิสัยอันมีเจตจำนง) เป็นสิ่งที่เราต้องประสบและสังสมเป็นประสบการณ์ ซึ่งในระหว่างที่อ่านผู้เขียนจำต้องย้ำเตือนให้ตระหนักถึงข้อนี้เสมอไม่ว่าจะอย่างไร เราจะไม่เข้าใจเจตจำนงและ “คุณสมบัติของเจตจำนง” ที่อาหเม็ดได้เขียนไว้ในหนังสือเล่มนี้

เนื้อหาในบทที่ 4 *Willfulness as a Style of Politics* คือบทที่ผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจและอ่านง่ายที่สุด (แม้จะอ่านแบบไม่ไขนักรัชฎาก็ตาม) อาหเม็ดกล่าวถึงคุณสมบัติของเจตจำนงได้กลายเป็นสไตล์ของการเมืองได้อย่างไร โดย “สไตล์” ที่เธอกล่าวถึง คือ “วิถีหรือธรรมเนียมของการแสดงออก” (a or manner mode of expression) อันมีรูปแบบที่เธอแยกไว้มี ความกล้า การต่อต้าน และการสร้างสรรค์ (willfulness as audacity, willfulness as standing against, willfulness as creativity) (pp. 133 - 134.) แต่ในการต่อสู้ทางการเมืองนั้น เป็นได้หลายสิ่งทั้งยอมรับ ต่อต้าน ดังนั้นสิ่งที่อาหเม็ดพยายามจะอธิบาย ก็คือการก้าวข้ามจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งหรือ “willing to receive” ซึ่งในที่นี้เต็มไปด้วย “กิจกรรมของการต่อสู้” ที่อาหเม็ดกล่าวถึงเด็กที่ทำผิดไม่เพียงแต่ถูกลงโทษด้วยจากกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายนั้นก็สามารที่จะถูกประเมินว่ามีความเหมาะสมอย่างไรกับการลงโทษดังกล่าว เธอยังกล่าวถึง willful child ที่อยู่ในเจตจำนงของสังคม

(social will) ที่ได้กลายเป็นเจตจำนงของชาติ (national will) การกลายเป็นพลเมืองของรัฐมีทั้งความสุขและความเศร้า เมื่อพลเมืองถูกขอให้แสดงความกลมเกลียวและความภักดีภายใต้เรือนร่างของรัฐ (nation body) การเป็นพลเรือนสามารถถูกอธิบายภายใต้เทคโนโลยีของเจตจำนง เธอยังได้ขยายความถึงปรากฏการณ์การต่อต้านผู้อพยพในปัจจุบันที่เทคโนโลยีของเจตจำนงของรัฐใช้วิธีการแยกแยะระหว่าง “ผู้มาก่อน” กับ “ผู้มาทีหลัง” ด้วยการใช้คำว่า “คนแปลกหน้า” (strangers) อาเหม็ดกล่าวว่า เราจะเห็นว่าในปัจจุบันการต่อต้านผู้อพยพมักใช้คำว่า “ออกไป” (go away) “กลับบ้านไปซะ” (go home) “กลับไป” (go back) เนื้อความนั้นล้วนเป็นโวหารของการเหยียดเชื้อชาติ แต่ไม่ได้แสดงออกด้วยคำกล่าวๆ ตรง การบ่งบอกถึง “ผู้มาก่อน” และ “ผู้มาทีหลัง” (ซึ่งอาจจะเป็นคนเชื้อชาติเดียวกัน แต่คนหนึ่งมีสถานะ “พลเมือง”) เป็นการกระทำต่อเรือนร่างที่แยบยลมากขึ้นของคุณสมบัติของเจตจำนงโดยรัฐ

นอกจากเนื้อหาในบทต่างๆ ที่ผู้เขียนได้ยกมากล่าวถึงพอสังเขป ผู้เขียนเห็นว่างานอาเหม็ดได้ใช้วิธีวิทยาของเคเวียร์ศึกษามาอธิบายได้อย่างน่าสนใจ เธอได้ยกตัวอย่างความสัมพันธ์และส่วนที่ขัดแย้งกันของอัตวิสัยอันมีเจตจำนง (willful subject) เช่น แรงงานไม่เพียงแต่วาดรูปเรือนร่างของเราที่เป็นอยู่เท่านั้น หากแต่มันยังวาดเรือนร่างให้มันเป็นสิ่งที่จะให้เป็นด้วยเช่นกัน และการถือเพ่งด้านที่จะไม่ถูกให้อยู่ในกองทัพ คืออิสรภาพที่แสดงออกถึงการไม่ยอมให้เรือนร่างต้องถูกจัดการด้วยกฎระเบียบแบบทหาร (p. 111) ความสำคัญของอาเหม็ดเคเวียร์ศึกษาคือการให้ความสนใจคือ “การกระทำ/การแสดงตนกับเรือนร่างซึ่งเธอเคยเสนอไว้ก่อนในงานเขียน *Queer Phenomenology* (2006) ซึ่งเธอสอดแทรกวิธีวิทยานี้ไว้ในงานเขียนได้อย่างน่าสนใจ อีกประเด็นที่น่าสนใจไม่น้อยกว่ากันคือเธอมักยกตัวอย่างจากงานวรรณกรรมตะวันตก เช่น the Grimm story (ที่ถูกอ้างถึงบ่อยๆ ในหนังสือ) ใช้ประกอบคำอธิบาย แม้ว่าผู้เขียนจะไม่คุ้นเคยกับงานที่ถูกหยิบยกมาอ้าง แต่ก็เห็นว่านี่คือการใช้ตัวอย่างประกอบเหล่านี้ช่วยให้งานของเธอไม่ใช่งานที่เขียนให้หนักปรัชญาอ่าน

ได้เป็นอย่างดี

ข้อสังเกตหนึ่งเชิงปรัชญาที่ผู้เขียนพอจะกล่าวได้หลังจากอ่านเล่มนี้จบ คือ อาเหม็ดค่อนข้างโน้มเอียงไปทางปรัชญาสำนักปรากฏการณ์วิทยา โดยเธอเองก็ได้ใช้คำว่า *Social phenomenology of willing* (p. 57) ไว้ในงาน แม้จะไม่ได้อภิปรายไว้อย่างกว้างขวางเท่าใด ดังนั้น อัตวิสัยอันมีเจตจำนงที่เธอกล่าวถึง จึงเป็น “meaning” อันเกิดจากการปะทะกันของอัตวิสัยและภาววิสัย โดยมีการเรียนรู้ สบาย ยอม ภักดี ต้อแย้ง ต่อด้าน เป็นจ้งหะๆ กันไปในประวัติศาสตร์และในปรากฏการณ์สังคมที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือที่เธอใช้คำว่า “a willfulness archive” ผู้เขียนคิดว่าหนังสือ *Willful Subject* นี้ เป็นงานที่ต่อเนื่องจาก *The Promise of Happiness* (2010) หากแต่เป็นงานที่จะพูดในด้านที่ต่างกัน แต่ก็มีอะไรร่วมกันอยู่ในขณะที่ความสุขคืออารมณ์ และอารมณ์คือเรื่องของความคุ้นชิน เราจะรู้สึกสบายหรือมีความสุขกับสิ่งที่เราคุ้นชินในพฤติกรรมหรือการกระทำในระดับสังคม หากมีอะไรแปลกหรือแตกต่างเกิดขึ้นในสังคม อันทำให้เรารู้สึกที่ความไม่คุ้นชิน สิ่งเหล่านั้นจะทำให้เรารู้สึกทุกข์ ดังนั้น สิ่งที่อาเหม็ดให้ความสนใจกับการตั้งคำถามคือ “ความสุขอันคุ้นชิน”(Sociable happiness) โดยมุ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของความสุขที่เกิดขึ้นกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุข

ผู้เขียนยอมรับว่าแม้ว่าจะอ่านงานของซารา อาเหม็ด ด้วยกรอบของวัฒนธรรมศึกษา แต่งานของเธอก็ยังเป็นงานที่อ่านแล้วทำความเข้าใจยาก ศัพท์แสงทางวิชาการที่เธอใช้ก็ดูไม่คุ้นเอาเลย แต่นั่นแหละมันก็เป็นสิ่งที่ทำร้ายของโลกวิชาการที่เราจำเป็นต้องประสบและสะสมเป็นประสบการณ์ ผู้เขียนข้อจบข้อเขียนนี้ด้วยคำกล่าวที่ดูเหมือนจะเหมาะกับเจตจำนงที่ผู้เขียนได้ทำไปกับงานของอาเหม็ด “When willfulness is necessary another world becomes possible” (p. 160)